

S. BRUNONIS ASTENSIS

EPISCOPI SIGNIENSIS

EXPOSITIO DE MULIERE FORTE

602 Nemo quidem ambigit humanæ divinæque sapientiae Salomonem præ omnibus principatum possedisse. Multum igitur decuit, ut tantus vir Domini sui majora negotia procuraret. Cogitat itaque atque percurrit quando, aut quo in loco mulierem fortem inveniat, quæ Domino suo sit digna copulari. Ait enim (*Prov. xxi*) :

« Mulierem fortem quis inveniet ? » Quæ mulier tam sapiens, tam nobilis, tam decora, tam pulchra, tam dives, tam ornata reperietur, quam tantus rex, tantique regis filius in matrimonio sibi jungat ? « Procul. » Non hoc, inquit, in tempore reperitur, non nostro in regno invenitur; procul est, longe est, non modo in Judæa est. Est enim ab ortu solis et occasu, ab aquilone et mari. « Et de ultimis finibus » pretium ejus. » Non una, inquit, provincia contenta, quinimo ex omnibus mundi partibus; aurum, argentum, lapides pretiosi et cætera, quæ ad pretium pertinent et ornatum ejus, deferent. Erit enim in vestitu deaurato circumdata varietatibus. Erit itaque ex ultimis finibus pretium ejus; quoniam post hujus sæculi finem pretium suscipiet, coronam et hæreditatem.

« Confidit in ea cor viri sui. » Non petulans, inquit, non lasciva, non adultera erit, imo casta, sobria et viro fidelissima. Quocirca vir ejus confidit in ea. Non zelotypus erit, non ejus insipientiæ, non infidelitatis timebit. Fugiant adulteri, cessent Judæi, non tentent eam hæretici: ejus quippe thalamus corrumpi non potest. « Et spoliis non indiget hit. » Non enim spoliis indiget Ecclesia, quoniam semper iniquorum prævalet multitudini. Semper enim vitia supplantat, semper malignos spiritus fugat, ejusque spolia diripit, animas videlicet baptismi fonte purgatas. Quis enim nisi victor spoliis dicitur onustus ?

« Reddet ei bonum, et non malum omnibus diebus vitæ suæ. » Non asper, inquit, non durus hujus sponsus erit; imo dulcis, suavis, qui non aliquando bonum, aliquando malum, sed bonum, et nunquam reddet malum: « Sine pœnitentia enim sunt dona, et vocatio ejus (*Rom. xi, 29*). » Nunquam enim pœnituit dedisse quod dedit, fecisse quod fecit, vocasse quos vocavit. Vix enim sine labore, et angustia aliquid vel parvum acquirit. Postquam autem ad vitæ dies Ecclesia pervenerit, semper bonum, et nunquam malum suscipiet. Sicut econtra mali semper malum, nunquam autem bonum invenient.

« Quæsit lanam, et linum, et operata est consilio manuum suarum. » Per lanam, et linum, in quibus totum muliebre artificium continetur, totam ecclesiasticam operationem intelligimus. Habet Ecclesia lanam, et linum, quo et animas vestit et corpora. Colligit linum circa fustum, colligit spem circa fidem. Non sine fuso tenditur filum, nec sine fide prolatatur spes: « Est enim fides sperandarum substantiarum rerum (*Hebr. xi, 1*). » Non invasit, sed quæsit; accepit, et operata est. Hoc autem consilio manuum suarum. Manuum enim consilium optimum est, quoniam quæ consiliantur ipsæ perficiunt. Lingua autem dicere novit; quæ autem dicit, facere nescit.

« Facta est quasi navis institoris. » Navis quidem, quoniam in hujus mundi fluctibus posita, multorum fluctuum adversitate concutitur. Institoris, quia Salvator noster semper instat, ad ostium stat et pulsat. Multi enim in Ecclesia sunt institores, multi emptores, et venditores. Da fidem, suscipe vitam. Sic enim in Ecclesia emptio fit. « De longe portat pacem suam. » De longe, de cœlis, a Moyse, et Elia, Jeremia, cæterisque prophetis. Denique ex omnibus mundi partibus panem suum, victumque spiritualement cœtus apostolicus attulit. Hæretici **603** vero de longe non afferunt, a patribus non accipiunt; sed ipsi in se errorem concipiunt.

« De nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, et cibaria ancillis suis. » De nocte quidem surrexit, quatenus, lampadibus accensis, venientis sponso occurreret. Domesticis autem præda datur; quoniam ecclesiastica regimina hæreticis, Simoniacis, adulteris a clero et populo auferuntur, et viris non ignotis, nec neophytis, sed notis et probatis attribuuntur. Per hos autem dantur ancillis cibaria, quoniam ab his subjectorum animæ pabulo spirituali reficiuntur.

« Consideravit agrum, et emit eum. » Quid per agrum, nisi patriam cœlestem intelligimus? Hujus autem fructum, multiplicationem et pulchritudinem Ecclesia intellexit; omnia quæ habuit vendidit et pauperibus tribuit; hunc agrum emit.

« De fructu manuum suarum plantavit vineam. » De fructu namque manuum suarum sibi ille in hoc sæculo vineam plantavit, qui ea, Domino cooperante, operatur, per quæ æternæ beatitudinis suavitatem degustet. Unde Psalmista: « Inebriabuntur, inquit, ab ubertate domus tuæ (*Psal. xxxv, 9*). »

« Accinxit fortitudine lumbos suos. » Lumbi quidem cinguntur fortitudine, quando vigore castitatis impetus libidinis refrænatur. Unde Dominus in Evangelio : « Sint, inquit, lumbi vestri præcincti (*Luc. xii, 35*). » — « Et roboravit brachium suum. » Quid est autem brachium corroborare, nisi incessanter bonum opus operari? Roboravit brachium ne vinceretur, neve scutum et telum bajulando lassaretur.

« Gustavit, et vidit quoniam bona est negotiatio ejus. » Gustavit, inquit, tentavit, cognovit, et vidit, et intellexit quantum bona est et utilis recta negotiatio, labor, et exercitatio ipsius. Vere utique bona, quoniam ad bonum summum, sine fine bonum eam perducet.

« Non exstinguetur in nocte lucerna ejus. » Non enim ex illis erit, quæ in sui doloris tenebris, et nocte dicturæ sunt : « Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ exstinguuntur (*Matth. xxv, 8*). » Lucerna quidem non exstinguetur, quoniam virtutum operumque fulgore omnibus illucescet.

« Manum suam misit ad fortia. » Quid per manum, nisi doctores? Nam sicut corporis principalior pars manus est, ita et doctores corporis ecclesiastici. Hi autem mittuntur ad fortia, hi majora exercent negotia.

« Et digiti ejus apprehenderunt fusum. » Per digitos quoscunque fideles intelligimus, qui minoris meriti et officii sunt. Hi autem fusum apprehendunt, qui leviora negotia procurant, solaque fide et spe muniuntur. Filare namque quælibet muliercula potest, credere autem et sperare, non magnus labor est. Sine manibus non flant digiti, sine doctoribus non credunt subjecti. Unde Apostolus, « Quomodo, inquit, audient sine prædicante? » (*Rom. x, 14*.)

« Manum suam aperuit inopi. » Expositio : « Et palmas suas extendit ad pauperem. » Non strinxit, inquit, non clausit; si manus aperuit, palmas extendit, eleemosynas pauperi distribuit.

« Non timebit domui suæ a frigoribus nivis. » Optima est domus, bene induti sunt habitatores; non frigus, non glaciem, non nivem, non hiemalem, non vernalem timent pruinam. Quare hoc? Sequitur : « Omnes enim domestici ejus vestiti sunt duplicibus. » Duplicibus quidem induuntur familiares et domestici Ecclesiæ; quoniam et animæ et corporis puritatem ambiunt. Hic autem e contra mali suæ confusionis diploide induti, duplici contritione conterentur.

« Stragulatam vestem fecit sibi. » Stragulata enim genus vestium est, quod multa varietate fit. Stragulata est igitur vestis Ecclesiæ, quoniam multa varietate depingitur. Ibi enim humilitas, pax, patientia, pietas, mansuetudo, cæteræque virtutes refulgent.

« Bissus, et purpura indumentum ejus. » Multum enim decet ut tanta regina pulchris et speciosis vestibus induatur. Hæ tamen secundum colorum

A qualitatem diversis sanctorum ordinibus conveniunt, ut rubræ martyribus, albæ confessoribus.

« Nobilis in portis vir ejus. » Nam etsi humilis, et in forma servi Christus Dominus noster in primo adventu apparuisset, in secundo tamen nobilis cum senatoribus terræ in portis conspicietur. Nobilis quidem, quoniam in propria et paterna claritate refulget. In portis autem, quoniam ipse, qui janua est, et peccatores in infernum præcipitabit, et justos in cælestem domum introducet. Cum senatoribus autem sedebit; quoniam, sicut ipse ait, cum venerit in sede majestatis suæ, duodecim discipuli super duodecim sedes sedebunt, qui duodecim tribus Israël judicaturi sunt.

« Sindonem fecit et vendidit. » Sindonem, inquit, vestem candidam, vestem puram, vestem nuptialem Ecclesia fecit. Hanc autem vendidit, hanc nulli sine pretio dedit, hanc filiis sanctis in baptismate tribuit. Vis hanc vestem? Sponde fidem, abrenuntia Satanæ et omnibus operibus ejus. Hæc enim est vestis : « Et ciagulum tradidit Chananzæ. » Quid per Chananzæum, nisi gentiles? Hi autem laxi, discincti et dissoluti erant. Hi sunt, qui sine lege vivebant. hos succinxit, hos ad hoc opus præparavit.

« Fortitudo et decor indumentum ejus. » Hæc enim et Christus vestem habere dicitur; unde Propheta : « Dominus, inquit, regnavit, decorem induit : indutus **604** est Dominus fortitudinem (*Psal. xci, 4*). » — « Scimus autem, inquit Joannes, quoniam similes ei erimus (*Joan. iii, 2*). » Fortitudine igitur et decore induemur; quia caro quam recepturum, jam amplius corrumpi non poterit. Decore autem, quoniam sicut sol in regno Dei sancti fulgebunt.

« Et ridebit in die novissimo. » Nunc autem est tempus fendi, tunc erit tempus ridendi. Risus enim gaudentis est, quoniam ridere gaudere est. Ridebunt igitur sancti in die novissimo; si quidem et gaudebunt. Unde et illud : « Lætabitur justus, cum viderit vindictam impiorum (*Psal. lvi, 11*). »

« Os suum aperuit sapientiæ. » Erant enim tenebræ super faciem abyssi; tecta erat, obscura erat, clausa erat sapientia. Hanc autem aperuit, hanc docuit, hanc prædicavit Ecclesia. « Et lex clementiæ in lingua ejus. » Lex enim Mosaica, dura, gravis, utpote in lapidibus deformata, et aspera erat; quoniam si quis contra hoc vel illud fecisset, occidere eum jubebat. Ecclesiæ vero lex mansuetudinis est, clementiæ et misericordiæ; non enim occidit, sed miseretur, conversis omnibus veniam præstat.

« Consideravit semitas domus suæ. » Consideravit, inquit, sapienterque inspexit, per quas domus suæ famuli, filii et ancillæ semitas incedere deberent. Alios per humanitatem, alios per patientiam, alios per castitatem regna cælorum scandere jussit. Nullum in via peccatorum ex domesticis sanctis stare passa est; quoniam malam et inutilem hanc

viam esse cognovit. « Et panem otiosa non comedit. » A Unde Psalmista : « Labores, inquit, manuum tuarum, quia manducabis (Psal. cxxvii, 10). » Et Apostolus : « Laboret unusquisque manibus suis operando quod bonum est (Ephes. iv, 28). »

« Surrexerunt filii ejus. » Non jacuerunt, inquit, non dormierunt, imo surrexerunt, steterunt, matrisque beatitudinem prædicaverunt. Quis enim prophetarum, vel apostolorum hujus beatitudinem non prædicavit ? « Et vir ejus laudabit eam ; » sicut scriptum est : « Laudabuntur omnes, qui jurant in eo (Psal. lxxii, 4). » Sed quomodo laudabuntur ? Vis audire quomodo ? « Esurivi, inquit, et dedistis mihi manducare ; hospes fui, et collegistis me, nudus, et cooperuistis me (Math. xxv, 35). » Hæc erit laus Ecclesiæ. Sic vir ejus laudabit eam.

« Multæ filiæ congregaverunt divitiâs. » Quantum enim ad creationem, sive boni, sive mali, omnes Dei filii esse dicuntur. Multæ filiæ igitur divitiâs habuerunt. Sapientes enim fuerunt Judæi, sapientes et philosophi. « Hæc autem supergressa est universas ; » quoniam non mundanam, nec eam quæ inflat, sapientiam didicit : « Super senes intellexi, quia mandata tua quæsi vi (Psal. cxviii, 100). »

« Fallax gratia, et vana est pulchritudo. » Fallax, inquit, gratia, vana sapientia, inutiles divitiæ multorum sunt. Gratia quidem hæc omnia dicuntur, quoniam gratis omnibus, et sine pretio datur. Unde Apostolus : « Quid enim habes, inquit, et non accepisti ? » (I Cor. iv, 7.) Et Psalmista : « Non est qui se abscondat a calore ejus (Psal. xviii, 7). » Omnes C igitur gratiarum aliquid habent ; in pluribus tamen fallaces gratiæ inveniuntur. Quamvis gratis omnibus a Domino datur : « Omnis enim sapientia a Domino Deo est (Eccli. i), » tamen fallax est, si quidem non Domino servit, quæ non a virtutibus, sed a coloribus fit, quæ non æterna, sed transitoria est. « Mulier « timens Dominum ipsa laudabitur. » Ecclesia videlicet, quæ in timore, et tremore Domino famulatur, ipsa salvabitur. Laudabitur itaque a Deo, laudabitur ab operibus sanctis, laudabitur et ab hominibus, et ab angelis.

« Date ei de fructu manuum suarum. » Vos, inquit, mater Ecclesia genuit, vos plantavit, vos doeuit coluit, et rigavit. Date igitur ei de fructu manuum vestrarum, servite ei, obedite ei, et sicut matri sanctissimæ per omnia credite. Quamvis enim omnes fideles Ecclesiæ sint ; illi tamen principaliter hoc nomine censentur, qui cæteros regunt et docent. His autem serviendum est, « Quoniam dignus est, inquit Dominus, operarius mercede sua (I Tim. v, 18). »

« Et laudent eam in portis opera ejus. » Laudant : equidem opera sua in portis Ecclesiam, quando bona, quæ ipsa agit, nos videntes et audientes eam laudibus exaltamus. Cum enim apostolorum actus narrantur, nonne apostolos in auditu laudant auribus. B que fidelium, quæ tanquam portæ sunt, quibus ad intima cordis verba penetrant.

Laudant itaque :

Certissime cognovimus
Quod sermo Salomonicus
Mulierem fortissimam
Significat Ecclesiam.

Hunc Rex sapientissimus
Regumque potentissimus
Adveniens in hominem
Sibi delegit conjugem.

In hac prophetæ plurimi
Apostoli, episcopi,
Confessores et martyres,
Vidua simul et virgines.

Cum tu tamen Felicitas
Filios itaque prædicas
Quæ cæteris communia
Eibi videntur propria.

Tu fortis, et fortissima
Mulier prudentissima
Constans, et constantissima
Felix, et felicissima.

Per te laus sit ingenito
Gloria unigenito
Cum Spiritu paraclito
Consolatore incho. Amen.

S. BRUNONIS ASTENSIS

EPISCOPI SIGNIENSIS

EXPOSITIO IN CANTICA CANTICORUM

INCIPIIT LIBER

SCIR HASCIRIM SEU CANTICUM CANTICORUM

AUCTORE EODEM

605 CAPUT PRIMUM.

« Osculetur me osculo oris sui. » Vox prædictæ mulieris.

Multa, inquit, mihi, cœlestis regis legati, sæpe nuntiastis, multa de nobilitate, de divitiis, de fortitudine, de pulchritudine, multaque de viri sapien-